

NUME ȘI IDENTITATE. ANALIZA ONOMASTICII DIN ȚARA ROMÂNEASCĂ ÎN SECOLELE XIV-XVI*

FLORINA BĂȚĂGUI

Prin specificul său istoria studiază evoluția omenirii din prisma elementelor de bază care duc la formarea conștiinței apartenenței la un grup social restrâns (de tipul familiei) sau mai larg. Aceste elemente sunt: tradiția, mentalitățile, gradul de conservatorism sau tendința către înnoire, și se reflectă în viața politică, socială, economică, culturală.

În vastul proces de reconstituire a imaginii societăților, lingvistica poate fi un auxiliar important al istoriei, întrucât identitatea unei comunități este dată nu în ultimul rând de limba vorbită în cadrul său. Referindu-se la aceasta, Aurel Candrea afirma: "graiul fiind expresiunea exterioară a gândirii, nu se poate să se producă nici o schimbare sensibilă în el fără să se fi efectuat și o schimbare în felul de viață, în sufletul, mentalitatea societății care exprimă acest grai.

Studiind limba unui popor din punct de vedere psihologic, putem ajunge uneori să reconstituim toate fazele prin care a trecut mentalitatea și cultura acelui popor în decursul veacurilor."¹

Cercetările variate de pe tărâmul onomasticii, ramură relativ recentă a lingvisticii, au dus la schițarea și apoi dezvoltarea unor științe specializate, dintre care toponimia și antroponimia sunt deocamdată

* Materialul de față face parte din lucrarea de licență coordonată de conf. dr. Bogdan Murgescu.

¹ Aurel Candrea, *Straturi de cultură și straturi de limbă la popoarele romanice*, București, 1914, p. 5.

preferate de specialiștii care își îndreaptă atenția în această direcție. Studiarea antroponimiei va trebui așadar pusă într-o legătură mai strânsă cu istoria, tocmai că prin ea pot fi evidențiate fluctuațiile modei (care se reflectă în alegerea numelor în aceeași măsură ca și în vestimentație), sentimentele și conștiința de sine a oamenilor, fiind vorba despre modul în care ei înțeleg să-și boteze copii. În acest sens s-a optat pentru o cercetare a sistemului de denumire în Țara Românească până la mijlocul secolului al XVI-lea, având drept obiective de a deduce în ce măsură se pot evidenția anumite preferințe sociale în alegerea numelor, dacă factorii interni ce țin de tradiție au fost mai puternici sau nu decât influențele străine, indiferent de natura acestora. *

Ne-am propus de asemenea să evidențiem diferențele pe care le-a impus în această direcție apartenența la o categorie socială sau alta, fenomenele de imitație prezente la clasele de jos și tendința de uniformizare a fondului de nume de-a lungul timpului prin măsurarea frecvenței numelor.

Un obiectiv esențial al studiului a fost stabilirea tipurilor de nume folosite în Țara Românească, ca mijloc principal de demonstrare a puterii tradiției și a modei. Am procedat pentru aceasta la împărțirea indivizilor pe categorii sociale și zone de proveniență (zone submontane, zone de câmpie și delimitarea Olteniei de Muntenia), și la prelucrarea datelor prin metode statistice.

În ceea ce privește tipurile de nume, stabilirea lor în funcție de origine, constituie o etapă necesară în relevarea caracteristicilor sistemului antroponimic medieval românesc. Nu vom insista asupra tipurilor de nume după formula de denumire, cunoscut fiind faptul că indivizii apar în acte de cele mai multe ori cu un singur nume (cel de botez sau porecla), și mai puțin cu numele de familie, căci "satul românesc era analfabet cel puțin până la 1945, iar țăranii au continuat să se servească de vechiul sistem, numele de familie rămânând îngropat în actele primăriei"². O prezentare succintă a tipurilor de nume după originea lor este în schimb binevenită pentru înțelegerea datelor statistice prezentate ulterior:

* Studiul a fost realizat pe baza celor 1589 de nume, reprezentând 6418 persoane cuprinse în *Documenta Romaniae Historica*, B, *Țara Românească*, vol. 1-4, București, 1966, 1972, 1975, 1980 sau amintite de Radu Manolescu în *Comerțul Țării Românești și Moldovei cu Brașovul*, secolele XIV- XVI, București, 1965.

² André de Vincenz, *Les fonctions antroponimiques: évolution et structure. Domain roumain*, în *Orbis*, XI, 1962, p.46.

Pentru numele de persoane pare mai potrivită despărțirea în două mari grupe:

1. **Numele religioase** împreună cu derivatele lor populare, dintre care unele sunt împrumutate de la vecini, altele create de români, inclusiv nume privitoare la cult. Includem aici: a) numele străvechi populare în legătură cu sărbătorile mari oficiale sau cu cele populare: *Bun*, *-a*, (*Bunavestire*), *Florea*, *Florica* (< *Floriile*), *Pasca*, *Pascal*, *Botez*, *Crăciun*, etc; b) nume calendaristice ale sfinților cunoscuți cu derivatele lor (exemplu: *Ioan*, care are 650 de derivate³: *Oan*, *-a*, *Oance*, *Ene*, *Ionache*, *Iohan*, *Ianoș*, *Hanca* și chiar și *Preda*, după părerea lui Nicolae Iorga⁴; c) nume privitoare la cult, precum: preot (*Popa*), și la diverse locuri sfinte; d) nume provenite din Biblie și din martirologii. Acestea constituie majoritatea numelor de origine religioasă care au circulat și mai circulă la noi: nume din Vechiul Testament (*Avram*, *Daniil*, *David*, *Adam*, *Isac*, etc); nume din Noul Testament și din martirologii (*Iosif*, *Maria*, *Petru*, *Ioan*, *Andrei*, *Pavel*, *Toma*, *Luca*, *Matei*, *Marcu*, *Cristian*, etc). Toate acestea au o încărcătură simbolică mai mare decât celelalte și se regăsesc în Țara Românească până la 1550, într-o multitudine de forme, care dau un colorit specific acestui sistem denotativ. Alegerea pentru noul născut a unui astfel de nume avea ca rezultat în imaginația oamenilor punerea copilului sub protecția sfântului. Având în vedere că este epoca la care cultul creștin este oficiat în limba slavonă, multe dintre nume s-au răspândit în forma existentă la popoarele slave.

2) Cea de-a doua categorie este reprezentată de **numele laice** în care intră: numele de creație populară, nume împrumutate de la vecini sau alte popoare. Au fost înglobate aici și nume străine, ca sens și origine. În cadrul acestei categorii **numele de origine slavă** formează grupul cel mai important. Ele ocupă același loc în onomastica românească ca și elementul germanic în aceea a popoarelor romanice din apus. Numele împrumutate de la vechii slavi în epoca migrației acestora, au sporit în secolul al X-lea, imitate prin modă în timpul ascendenței politice și culturale a țaratelor din Sudul Dunării, după aceea s-au adăugat altele prin traducere, datorită folosirii îndelungate a limbii slave în stat și în

³ N.A. Constantinescu, *Dicționar onomastic românesc*, Editura Academiei, București, 1963, p. xiii.

⁴ Nicolae Iorga în *Numele de botez la români*, București, 1934, p.5, susține că *Preda* este o formă deosebită a lui *Ioan*, de fapt a sensului și nu a numelui. El explică astfel că *Preda* vine de la Predetici "Sfântul Ioan Înainte Mergătorul".

biserică. Multe au ajuns apoi aici prin intermediul călătorilor și al refugiaților pe timp de restriște. Ele și-au păstrat funcția de nume de botez până târziu, devenind din secolul al XIX-lea nume de familie. Astăzi foarte puține dintre ele mai sunt întâlnite ca prenume. Dintre cele mai des întâlnite astfel de nume amintim: *Danciu, Mircea, Manea, Neagu, Stan, Vlad, Radu* cu derivatele lor. Includem în această categorie și pe *Oprea*, în ciuda diverselor păreri care îl așează printre numele specific românești (având semnificația de “ultimul copil dorit”⁵). Preferința pentru numele slave a celor din Țara Românească, începând de la primii domnitori și rudele lor, unde le întâlnim mai des decât pe celelalte, este dovedită în cele ce urmează prin tabele statistice.

Numele românești, incluse în aceeași categorie a numelor laice, sunt întrebuințate pe o scară mai redusă. Ele sunt formate eventual din cuvinte comune de origine latină, mai ales botanice (nume de flori, fructe) și zoologice (nume de animale). Aceste nume sunt de multe ori porecle (*Balaur, Cioară, Dracul, Gârbovul, Motan, Mutul, Scurtul, Slabul, Spânul, Taurul, Țepeș*) sau nume de botez (cele care se pot înscrie într-o normă estetică de care părinții au ținut întotdeauna seama): nume de flori sau animale care au semnificații deosebite în mentalitatea oamenilor respectivi, la care se adaugă nume specifice românești ca *Bărbat, Albul, Micul*.

Alte nume laice provin de la pecenegi și cumani (acestea fiind foarte puține, de exemplu: *Basarab, Coman, Talabă, Tocsaba*), turci, tătari (*Balaban, Basait, Caracal, Caraja, Hasan, Mustafa, Pazarlie, etc*), greci (în afară de formele grecești ale numelor calendaristice care reprezintă cea mai mare parte a numelor din această serie, mai întâlnim și alte câteva nume care sunt destul de rar folosite la acea dată și care se vor răspândi mai mult în secolele următoare: *Chera, Chiriac, Despina, Margareta, Trandafir*), unguri (astfel de nume sunt extrem de rare în Țara Românească, fiind îndeosebi forme specifice de nume religioase ca și în cazul numelor grecești. Sunt menționate alături de *Gabor, Miclouș, Șandru și Corlat, Darciul, Farcaș < lup >, Mogoș, Torcea*).

Un ultim grup ce aparține categoriei numelor laice este format din nume etnice: *Alaman, Arbanos, Arvat, Sasca, Tătara, Turceanul, Turcul, Țigănușa, Ungurul*.

⁵ N.A. Constantinescu, *op. cit.*, p. 355

ANALIZĂ STATISTICĂ

Particularitățile sistemului antroponimic românesc medieval nu ar fi pe deplin evidențiate în lipsa unor argumente de ordin statistic. Se impune astfel ca o necesitate folosirea metodelor statistice în măsurarea ponderii tipurilor de nume, în surprinderea diferențelor zonale, a modului în care apartenența la o clasă socială a influențat alegerea numelor pentru nou-născuți și a evoluției în timp. Pentru început vom proceda la prezentarea situației generale a numelor după etimologia lor. Pentru aceasta, sunt semnificative datele cuprinse în tabelul care urmează:

Tabelul nr. 1

Situația numelor după etimologie

	Nr.purtători	%purtători	Nr.numere	%numere
Slave	3088	48,11	354	22,3
Calendaristice	1742	27,14	320	20,35
Românești	977	15,22	417	26,27
Ungurești	45	0,7	19	1,19
Turco-cumane	106	1,65	37	2,33
Grecești	35	0,54	18	1,13
Diverse	425	6,64	422	26,43
Total	6418	100	1587	100

Se observă din tabelul de față că situația numelor este diferită de ierarhia purtătorilor acestora. Prin urmare, numele românești sunt mai numeroase decât celelalte, urmate de cele slave și apoi de religioase, în timp ce aderența față de numele slave este cea mai mare, având în vedere faptul că proporția acestor oameni este cea mai ridicată. În același timp, numele religioase sunt preferate față de cele românești. Facem aici precizarea că numele incluse la categoria "diverse" nu reprezintă o categorie omogenă din punct de vedere al originii ca celelalte grupe, fiind incluse aici atât nume a căror etimologie nu a fost încă clarificată, cât și altele provenite din diverse sisteme de denumire și care sunt foarte slab reprezentate în fondul cercetat pentru această lucrare (este vorba despre nume de proveniență aromână, arabă, țigănească și altele). Numele țigănești nu au putut forma o categorie separată din cauza lipsei unei lucrări de specialitate care să trateze problema lor, și pe care le putem

doar bănuî ca fiind tipic țigănești, luînd în considerare faptul că ele nu apar decât la această etnie. Acest criteriu este insuficient însă pentru a le categorisi, dacă ținem cont că tot numai la țigani întîlnim și o serie de nume de origine românească, derivate ale unor cuvinte comune, avînd deci, dacă nu funcția de porecle, măcar forma acestora.

Numele religioase

Crearea unei imagini pe cât posibil complete a sistemului denominativ avut în vedere, necesită prezentarea situației fiecărei categorii de nume. Vom trece așadar la surprinderea particularităților primei grupe, a numelor de factură religioasă, bazându-ne mai întîi pe datele cuprinse în cel de-al doilea tabel.

Tabelul nr. 2

Răspîndirea geografică a numelor religioase

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
% Nume	21,82	27,33	24,19	19,81
%Purtători	27,23	30,66	21,96	20,63

Tabelul de mai sus evidențiază prevalența Nordului Olteniei în ceea ce privește numărul de nume de acest gen, zonă urmată din acest punct de vedere de Sudul Munteniei, unde numele religioase ocupă 24,19% din totalul numelor de aici.

Deosebit de relevante sunt însă datele referitoare la situația celor care purtau aceste nume. Se observă cum, realitățile din diferite zone ajung să se răsfrîngă în domeniul onomastic. Prin urmare, procentul purtătorilor va fi mai mare în Nordul Olteniei, și în Nordul Munteniei, zone încadrate mult mai bine din punct de vedere religios, aici aflându-se episcopiile și cele mai multe dintre mănăstiri. Dintre acestea, prima zonă este cea care se impune. De asemenea, diferențele dintre proporțiile numelor și ale purtătorilor în zonele nordică și sudică ale Munteniei, demonstrează o aderență mai mare a celor din Nord la aceste nume, prin repetarea lor mai frecventă, și un fenomen invers la ceilalți. Situația se prezintă relativ omogen în ceea ce privește proporția celor din regiunile sudice.

Criteriul social

Alegerea numelor se prezintă diferit în funcție de clasa socială din care fac parte oamenii, apartenența la o anumite categorie impunând adesea criteriile după care aceștia își botează copiii. Este motivul pentru care întâlnim proporții diferite ale numelor religioase la cele cinci clase sociale:

Tabelul nr. 3

Ponderea numelor religioase pe categorii sociale

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
%Nume	21,86	50,78	41,73	18,68	18,11
%Purtători	23,9	53,23	47,52	21,61	26,61

Structura pe criterii sociale a numelor religioase relevă o predominanță netă a lor în rândul clericilor și orășenilor, și o atașare mai mică față de acestea a țăranilor și țiganilor. Se poate deduce de aici un decalaj între sat și oraș în ceea ce privește impunerea controlului religios asupra antroponimiei, o întârziere din acest punct de vedere a satului. Totodată, observăm un procent mai mare la țigani, în comparație cu țăranii și chiar cu boierii, în ceea ce privește numărul de purtători. Această diferență se explică prin faptul că mulți dintre robii țigani cuprinși în documente aparțineau mănăstirilor.

Criteriul cronologic

Din calculele făcute a rezultat o creștere în timp a numărului celor care aveau nume religioase, chiar dacă numărul numelor a rămas relativ constant (adică în jur de 130 nume). S-a constatat astfel o evoluție de la 430 oameni denumiți prin aceste nume, câți erau în primul interval (1247-1500), la 498 în al doilea (1501-1525), 386 între 1526 și 1535, și 547 între 1536 și 1550. Faptul acesta poate fi explicat prin aceea că numărul total al celor consemnați este oscilant ajungând la cea mai mare valoare la sfârșitul perioadei (1989 purtători). Ceea ce ar putea să ne surprindă este omogenitatea proporțiilor celor avuți în vedere aici în diferitele intervale, rezultând o constantă a purtării acestui tip de nume, contrar a ceea ce ne-am așteptat: 28,2%, 25,9%, 26,69% și respectiv 27,5%. Cercetările viitoare vor stabili evoluția în timp a acestor nume,

dovedind că factorul religios s-a impus în alegerea numelor în perioade ulterioare. Deja unii dintre autorii care s-au ocupat de problema numelor pe diferite zone au emis ipoteze care confirmă cele susținute anterior. Este cazul lui Ștefan Pașca, care a calculat pentru satul Porumbacu de Jos o medie a celor care purtau numele *Ion* cuprinsă între 8% și 26% din totalul bărbaților înregistrați între anii 1680 și 1789.⁶

Repartiția pe sexe

Vom urmări în continuare situația numelor religioase în funcție de sexe, în scopul de a evidenția locul pe care îl ocupă acestea în fondul de nume feminine și masculine și de a stabili dacă există diferențe.

Tabelul nr. 4

Ponderea numelor religioase la bărbați și femei⁷

	Bărbați	Femei
% Nume	20,02	23,74
% Purtători	28,68	26,44

Tabelul de mai sus dovedește o pondere mai mare a numelor religioase la femei față de bărbați. În ceea ce privește proporția purtătorilor, aceasta este mai mare la bărbați și datorită faptului că la această categorie întâlnim cele mai multe persoane din mediul clerical. Mai trebuie precizat că baza de raportare a acestor procente este diferită pe cele două categorii, la femei ea fiind mult mai mică (aproximativ de 12 ori).

Tabelul nr. 5

Numele religioase în funcție de sex și zonă

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Feminine	32,3%	35,8%	25,8%	12,5%
Masculine	21,1%	26,4%	23,9%	20,8%

⁶ Ștefan Pașca, *Circulația numelui de botez în Țara Oltului, în "Țara Bârsei"*, nr. 5, 1931, p.545

⁷ Precizăm aici că procentele au fost calculate din totalul numelor și al purtătorilor fiecărei categorii.

Purtători nume religioase în funcție de sex și zonă

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Femei	25,2%	20,7%	28%	14,2%
Bărbați	28,4%	32,2%	24,1%	21,4%

Pentru început observăm că numele religioase ocupă un loc însemnat în cadrul fondului de nume feminine în zonele de nord dar sunt mai puțin purtate. Cea mai mare diferență se remarcă în zona nordică a Olteniei, unde deși 35,8% din totalul antroponimelor feminine sunt religioase, abia 20,7% din femei le poartă. Un fenomen invers are loc în ceea ce-i privește pe bărbați, unde procentajul celor care dețin astfel de nume este mult mai mare în zonele nordice decât proporția numelor efective. Zona sudică a Olteniei se evidențiază prin cele mai mici procentaje înregistrate atât la nume cât și la purtători, la ambele categorii. Amintim că numărul mănăstirilor este mai mic în această zonă, și de asemenea așezările sunt mai concentrate în nord.

Tabelul nr. 7

Numele religioase în funcție de sex și categorii sociale

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Feminine	23,9%			24,3%	43,5%
Masculine	21,6%	50,7%	41,2%	18,1%	16,5%

Tabelul nr. 8

Purtători nume religioase în funcție de sex și categorii sociale

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Femei	22,2%	–	–	16,1%	47,9%
Bărbați	25,5%	53%	47,7%	21,9%	27,4%

Pentru categoriile *clerici* și *orășeni* nu s-a putut calcula un procent din cauza lipsei de date suficiente, la aceste categorii înregistrându-se doar 3 și respectiv 1 femei. Cea mai mare pondere a acestui tip de nume s-a înregistrat la țigănci (43,5% nume și 47,9% purtători), pentru femei, în timp ce la bărbați primul loc din acest punct de vedere îl dețin clericii și orășenii. La categoria *țigani* (bărbați) numele religioase reprezintă doar 16,5% din totalul numelor țiganilor, însă aderența lor la acest tip de nume este destul de ridicată (27,4%). Procentajul mai mic față de cel întâlnit la țigănci se poate explica prin faptul că, pe de o parte femeile sunt mai înclinate spre punerea sub protecția unui sfânt, și pe de altă parte tendința mai mare a țiganilor de a urma din această perspectivă pe stăpânii lor.

Principalele nume religioase

Din anexele I și II putem să remarcăm faptul că numele religioase se situează în plan secundar, cel mai frecvent ocupând doar locul al V-lea. Este însă nevoie să precizăm că acest nume este tot o formă slavă a unui nume religios: *Manea*, nume explicat de filologi ca un derivat slav al lui *Emanuel*. Aflat pe locul al IX-lea în ierarhia stabilită, *Dan* are ca cel mai important derivat pe *Danciul*, acesta întâlnindu-se de mai multe ori în Nordul și Sudul Munteniei decât forma principală, iar din punct de vedere social, el este preferat în rândul țiganilor. Urmează *Dumitru* care deține cel mai important procent la categoria orașenilor și la cei din Nordul Olteniei. Cea mai mare aderență la numele *Petru* a fost calculată pentru țigani (1,49 %). *Mihail* ocupă 3,23% din fondul de nume al clericilor, fiind cel mai bine reprezentat la aceștia. În cazul numelui *Ion* cel mai important derivat este *Oancea* (45 purtători) care înregistrează 26 indivizi în Nordul Munteniei față de 21 înscriși pentru *Ioan*. Acest nume reprezintă 0,7 din totalul bărbaților ca nume principal, și 2,7% cu tot cu derivate, trecând astfel printre primele cinci nume.

În ceea ce privește numele feminine, cele mai frecvente nume religioase sunt *Maria* și *Ana*, care reprezintă împreună cu derivatele 4,8% și respectiv 4,4% din femei. Pentru numele *Ana*, cel mai important derivat este *Anca*, care este forma cea mai întâlnită (3,8%), și care a plasat de fapt acest nume în top. De asemenea, s-a observat și pentru femei că numele religioase se plasează după cele slave. Cercetări analoage s-au făcut pentru spațiul francez, dintre care amintim studiul cu privire la situația numelor din orașul Chartres, în secolul al XVIII-lea din care am preluat date referitoare la numele religioase și la frecvența acestora. Autorul stabilește în articolul respectiv o pondere a numelui *Maria* sau a unui derivat al său de până la 3/4 și 3/5 din primele nume în rândul agricultorilor și respectiv în mediul urban, în timp ce numele *Ana* reprezenta doar 7% din fețele botezate⁸. Pentru numele bărbătesci este stabilită ponderea numelui *Jean*, corespondentul lui *Ioan*, la 20%, până la 30% dintre băieți.⁹

Deși, după cum s-a putut observa, numele religioase dețin o proporție însemnată în sistemul antroponimic din Chartres, autorul este de părere că aceasta se datorează în primul rând tradiției și mai puțin unei devoțiuni excepționale față de Fecioară sau sfinți.

⁸ Benoît Garnot, *Les prénoms populaire à Chartres au XVIII-e siècle*, în "Revue historique", nr. 561, 1987, p. 6.

⁹ Ibidem, p. 8.

Numele slave

Acest tip de nume reprezintă așa cum am putut remarca din primul tabel al capitolului de față, principala categorie a sistemului denominativ românesc din perioada studiată. Repartiția acestor nume este diferită în funcție de zonă, criteriu care este primul în analiza munelor slave, ca și la cele religioase.

Tabelul nr. 9

Ponderea numelor slave pe zone

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
%Nume	21,6	23,3	37,0	40,5
%Purtători	43,7	48,0	51,7	48,3

Observăm aici o diferență majoră a proporției numelor din zonele nordice față de cele din sud, care sunt mult mai bine reprezentate, datorită contactului cu lumea slavă de la sud de Dunăre. În ceea ce privește purtătorii, situația acestora este mult mai bună față de celelalte categorii de nume, reprezentând peste 40% din numele înscrise în cele patru regiuni. Cea mai slabă reprezentare o întâlnim în Nordul Munteniei, în timp ce pentru celelalte regiuni s-a constatat o răspândire omogenă.

În zonele nordice ale Munteniei se remarcă un raport interesant între numele slave și purtătorii acestora, numele având o pondere mult mai mică față de cei care le poartă, demonstrând o medie de repetare a acestora mult mai mare în zonele respective. Proporția ridicată a celor din regiunile nordice se explică în parte și prin prezența mai numeroasă aici a țăranilor și boierilor.

Criteriul social

Analiza numelor în funcție acest criteriu, evidențiază deosebiri de multe ori notabile ale ponderii numelor slave în cele 5 categorii.

Tabelul nr. 10

Ponderea numelor slave pe criterii sociale

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
%Nume	27,3	25,6	22,6	35,3	20,5
%Purtători	53,2	28,3	33,6	54,0	28,9

Numele slave dețin o proporție mult mai mică în totalul de nume în comparație cu procente calculate pentru indivizii care le purtau. Cel mai mare procent al numelor slave este înregistrat la categoria țăranilor, după care urmează boierii și clericii, apoi orășenii și țiganii. Ceea ce este demn de remarcat este procentajul foarte ridicat al purtătorilor acestor nume, mai cu seamă la boieri și țărani, unde se depășește media de 50% din persoanele consemnate. Această asemănare între țărani și boieri se explică prin fenomenul de imitație existent la cei din clasele inferioare, fenomen care a fost tratat mai pe larg în capitolul nr. 1 al acestei lucrări. Ne putem da seama din acest tabel că numele de origine slavă ocupă locul principal în sistemul antroponimic al diferitelor clase sociale, mai puțin în cel al clericilor și orășenilor, pentru care s-a stabilit din subcapitolul anterior, că numele religioase sunt cele care predomină.

Țiganii, deși poartă în principal nume slave, din nou o informație care ne surprinde până la un punct, nu dețin din acest punct de vedere proporții atât de însemnate ca celelalte categorii sociale, întrucât se întâlnește aici, așa cum era de așteptat, o pondere destul de mare a numelor din categoria "Diverse"(21,18%), unde am stabilit mai înainte că există numeroase nume țigănești.

Situația numelor slave în funcție de sex

Ponderea numelor slave pe sexe

Tabelul nr. 11
%

	Femei	Bărbați
Nume	32,3	21,3
Purtători	50	47,9

Varietatea raportată la numărul de persoane menționate, este mai mare la femei decât la bărbați, de unde rezultă că numele slave se repetă mai mult la aceștia din urmă. Din punct de vedere al indivizilor care le dețin, numele slave au o repartitie omogenă, deținând cea mai mare proporție dintre toate tipurile de nume la ambele categorii.

Nume slave în funcție de sex și zonă

Tabelul nr. 12

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Feminine	18,3%	51,0%	41,9%	52,5%
Bărbătești	21,8%	24,8%	36,4%	38,2%

Zona sudică se distinge prin procente mari ale numelor din ambele fonduri. Dintre toate zonele, N. Munteniei apare cu cea mai mică pondere a slavelor din totalul numelor înscrise aici. La numele feminine o prevalență a acestor nume o întâlnim în Oltenia, atât în Sudul cât și în Nordul provinciei, pentru care au fost calculate procentaje apropiate, depășind jumătate din antroponime. Faptul că la femei apar astfel de valori ridicate, se datorează în parte numărului mult mai mic de femei cuprinse în documente în comparație cu bărbații. La aceștia din urmă se observă că situația este aproximativ unitară în sud, diferențe notabile apărând față de zonele nordice, iar dintre acestea remarcăm că Nordul Olteniei este mai bine reprezentat din acest punct de vedere.

Tabelul nr. 13

Purtătorii de nume slave în funcție de sex și zonă geografică %

	N. Munteniei	N.Olteniei	S.Munteniei	S. Olteniei
Femei	42,4%	57,5%	50,8%	57,1%
Bărbați	43,8%	47,9%	56,0%	47,6%

Proporția purtătorilor numelor slave este mult mai mare față de cea a numelor în toate cele patru regiuni. În ceea ce privește femeile, acestea poartă nume slave în proporții foarte ridicate în Oltenia, apoi în Sudul Munteniei, situație asemănătoare cu cea a numelor efective. Totodată la bărbați cota celor care au astfel de denumiri este cea mai ridicată în Sudul Munteniei, depășind de această dată valorile din Sudul Olteniei, spre deosebire de nume, unde am văzut mai sus că situația lor era asemănătoare în cele două zone. Rezultă de aici atât o medie de repetare mai ridicată a numelor din Sudul Munteniei, cât și o atașare mai mică față de aceste antroponime a oamenilor din Sudul Olteniei. Se mai observă că opțiunile bărbaților se îndreaptă în aceeași măsură spre acest tip de nume în întregul spațiu al Olteniei, în timp ce există mari deosebiri între Muntenia nordică și cea sudică.

Tabelul nr. 14

Ponderea numelor slave în funcție de sex și starea socială

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Feminine	32,2%	-	-	43,9%	25,6%
Bărbătești	26,7%	25,9%	26,3%	34,5%	19,9%

Remarcăm poziția net superioară a țărănimii care deține cel mai însemnat procentaj al numelor slave atât la feminine cât și la masculine.

La restul categoriilor sociale aceste denumiri se prezintă omogen pentru bărbați, cu excepția numelor slave purtate de țigani, care ocupă doar 19,9% din antroponimele acestora.

Aceste diferențe sunt similare celor observate la bărbați, și anume folosirea unui nume mare de nume slave de către țărânci și respectiv diversitatea mai redusă a acestor nume în cazul țigăncilor.

Tabelul nr. 15

Purtătorii de nume slave în funcție de sex și starea socială

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Femei	61,4%	-	-	59,1%	25,0%
Bărbați	52,5%	28,6%	33,8%	53,6%	29,2%

Țigani dețin și aici ultimul loc, la femei și bărbați, având o situație similară cu aceea a clericilor și orășenilor în rândul bărbaților. De notat însă faptul că în cazul boierilor și țăranilor- categoriile cele mai importante ale societății românești din acea vreme- mai mult de jumătate dintre femeile și bărbații consemnați în documente poartă nume de origine slavă.

Principalele nume slave

a) Numele purtate de bărbați.

Numele pe care le-am întâlnit cel mai des în documentele istorice au fost, după cum am mai afirmat, numele de origine slavă. Dintre acestea s-au remarcat în ordine descrescătoare următoarele nume, care ocupă primele cinci locuri în clasamentul celor mai frecvente denumiri ale bărbaților: *Radu* care reprezintă singur 4,8% dintre purtătorii bărbați, iar împreună cu derivatele sale 5,5% din totalul bărbaților, fiind depășit în această privință de *Stan* cu derivatele sale (8,4% din bărbați). Urmează *Stoica* (2,8%), *Dragomir* (2,1%) și *Badea* (1,5%) (vezi anexa nr 1).

Răspândirea numelui *Radu* este omogenă în cele patru zone, dar apar diferențe la diversele categorii sociale. Ordinea în care aceste clase au aderat la numele respectiv este următoarea: boieri (6,2%), țărani (5,1%), clerici (4,5%), țigani (3,6%) și orășeni (2,9%). Acest nume avea prin urmare în acea perioadă un accentuat caracter nobil, iar celelalte categorii sociale tind să-l preia pentru a da o notă de distincție denumirilor lor. De aceea considerăm că orășenii nu l-au preluat în aceeași măsură, fiind o categorie mai puțin înclinată să-i imite pe boieri.

Pentru numele *Stan* s-a calculat cea mai mare frecvență la țărani, atât la numele principal cât și pentru totalul formelor în care a circulat (4,5% și 11,3%). Din nou clericii și orășenii adoptă mai puțin decât celelalte clase sociale această “familie” de antroponime, iar în ceea ce îi privește pe ȣigani, aceștia nu optează încă pentru numele respectiv decât într-o proporție mică (2,2%). Pe zone numele este răspândit unitar, mai puțin în Nordul Munteniei (6,7%). Cel mai important derivat este *Stanciul*, care are o poziție mai bună decât a numelui principal în zona nordică a Olteniei

Grupa numelui *Stoica* deține un procentaj omogen în Sudul Olteniei și N. Munteniei, în timp ce în Sudul Munteniei este zona în care acest nume deține cea mai însemnată proporție. Cel mai ridicat procent al celor care sunt denumiți astfel s-a înregistrat la categoria orășenilor (5,4%), iar cel mai mic îl întâlnim la ȣigani (0,6%).

Numele *Dragomir* a fost înregistrat singur în anexa 1, întrucât nu am trecut formele apropiate de acesta, considerând că ele nu constituie derivate ale sale, ci doar nume “înrudite”, derivate din aceeași temă “drag”. Acest nume are ponderea cea mai mică în regiunile sudice și la categoriile orășenilor și ȣiganilor. Cel mai bine este reprezentat la boieri și țărani.

Cel de-al cincilea nume amintit, *Badea*, este foarte bine reprezentat în comparație cu celelalte regiuni, în Sudul Munteniei. Ponderea acestui nume este cea mai mare la ȣigani, în timp ce în mediul urban nu am întâlnit nici o persoană cu acest nume.

b) Numele purtate de femei

Ordinea stabilită pentru aceste nume a fost cuprinsă în anexa nr. 2. Pe primul loc se află numele *Neacșa* (8,2%), apoi *Stana* (7,4%), *Neaga* (5,2%), *Vișa* (3,%) și *Voica* (3,6%). Această ierarhie se schimbă dacă avem în vedere numele împreună cu derivatele. Astfel *Stana* are cele mai multe derivate, ajungând împreună cu acestea la 15,5% din totalul femeilor, după care urmează celelalte în ordinea stabilită anterior.

Numele *Stana* și derivatele sale sunt cel mai bine reprezentate în Sudul Munteniei, apoi în Nordul Olteniei, iar Sudul Olteniei deține cea mai scăzută pondere a acestor nume. Pe categorii sociale, valoarea cea mai ridicată apare la țărânci, după care urmează boieroaicele. Cel mai important derivat al acestui nume este *Stanca*. Acesta are o pondere mai însemnată în Nordul Olteniei, și în rândul boieroaicelor, decât cea a

numelui principal (16 persoane față de 7 câte apar cu numele Stana în Nordul Olteniei, și 27 boieroaice denumite prin *Stanca*, în timp ce *Stana* este purtat de 23 femei din această clasă).

Numele *Neacșa* este foarte slab reprezentat în regiunile sudice, majoritatea persoanelor înscrise cu acest nume fiind localizate în zonele de nord. Categoria femeilor nobile l-au adoptat cel mai mult (11,8%). Procentele ridicate ale acestei grupe se pot explica prin faptul că boieroaicele sunt cel mai des menționate în acte.

Spre deosebire de numele de mai sus, *Neaga* se situează mai bine în Sudul Olteniei și în rândul țărăncilor. *Vișa* și *Voica* apar mai des în Nordul Munteniei și respectiv în Nordul Olteniei (4,3% și 5,3% dintre femeile înscrise menționate aici), și la boieroaice (4,8% și 5,5%).

Numele românești

4

Ponderea numelor românești pe zone Tabelul nr. 16
%

	N. Munteniei	N.Olteniei	S.Munteniei	S. Olteniei
Nume	27,4	21,2	17,7	29,2
Purtători	16,1	11,2	12,5	18,6

Numele românești se remarcă printr-o mare varietate, și în același timp prin cea mai mică medie a repetării lor. Astfel, apar diferențe însemnate între procentele calculate pentru numele efective și cele ale purtătorilor lor, în sensul scăderii acestora din urmă. Prin urmare vom întâlni în zona de nord a Munteniei cea mai ridicată valoare a ponderii în cadrul fondului antroponimic de aici dintre toate categoriile de nume. Situația se schimbă însă dacă avem în vedere purtătorii, care ajung doar la 16,17%, situându-se pe al treilea loc în aceeași regiune. Astfel de reduceri ale valorilor se pot observa pentru toate zonele. Ponderea numelor românești este cea mai mare în sistemele de denumire din Nordul Munteniei și Sudul Olteniei, având cote mai scăzute în Nordul Olteniei și mai ales în Sudul Munteniei. În ceea ce privește indivizii care le purtau, aceștia sunt cel mai bine încadrați în Sudul Olteniei. Având în vedere faptul că multe dintre numele românești au forma și de multe ori chiar funcția de porecle, ne putem gândi că oltenii din sud erau mai

încălnați să se individualizeze prin denumiri date după anumite trăsături. Nordul aceleiași regiuni se plasează din acest punct de vedere pe ultimul loc cu 11,2% purtători.

Tabelul nr. 17

Ponderea numelor românești pe categorii sociale

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
%Nume	27,8	13,6	12,1	25,9	26,8
%Purtători	13,6	9,4	8,4	14,9	20,8

Numele din această categorie dețin proporții asemănătoare la categoriile boierilor, țăranilor și țiganilor, fiind cel mai puțin reprezentate la orășeni și clerici. Țiganii au optat în cea mai mare măsură pentru aceste nume în comparație cu celelalte grupuri sociale. Orășenii și clericii se remarcă și aici prin cele mai reduse procente, probabil datorită preferinței lor mai marcate pentru numele religioase, ca și din cauza caracterului mai compozit din punct de vedere etnic al acestor categorii sociale.

Tabelul nr. 18

Ponderea numelor românești în funcție de sex

	Feminine	Masculine
%Nume	14,3	27,4
%Purtători	8,5	14,7

În cadrul fondului de nume masculine antroponimele românești cunosc cea mai mare diversitate, dar nu sunt purtate decât de 14,7% dintre bărbați. Este semnificativ faptul că femeile prezintă procente mult mai scăzute decât bărbații în ceea ce privește diversitatea numelor românești folosite, cât și în ceea ce privește ponderea purtătorilor de nume românești.

Tabelul nr. 19

Ponderea numelor românești pe zone și sexe

	N.Munteniei	N.Olteniei	S.Munteniei	S.Olteniei
Femeiești	14,0%	13,2%	6,5%	10,0%
Bărbătești	28,4%	22,0%	18,4%	31,7%

Pentru numele feminine se observă o situație omogenă în zonele nordice, unde numele românești sunt cel mai bine reprezentate. Din același punct de vedere Sudul Munteniei este pe ultimul loc. În aceeași

situație se află această zonă și în ceea ce privește numele purtate de bărbați. Semnalăm însă ponderea foarte mare a acestor nume în Sudul Olteniei și apoi în Nordul Munteniei.

Tabelul nr. 20

Purtătorii de nume românești pe zone și sexe

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Femei	24,5%	11,5%	5,2%	8,9%
Bărbați	15,6%	10,4%	10,4%	19,0%

Situația femeilor denumite prin nume românești este asemănătoare cu aceea a numelor, privind repartitia pe zone, cu deosebirea că Nordul Munteniei, regiune care continuă să dețină primul loc, nu mai prezintă similitudini cu Nordul Olteniei în care purtătoarele numelor respective au un procentaj mai mic. Persoanele de sex masculin cuprinse în acest tabel prezintă aceeași ordine a proporțiilor ca și numele lor: Sudul Olteniei, Nordul Munteniei, și cu aceeași pondere (10,4%) Nordul Olteniei și Sudul Munteniei.

Tabelul nr. 21

Ponderea numelor românești în funcție de sex și starea socială

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Feminine	12,5%	-	-	17,0%	7,6%
Masculine	29,7%	13,7%	12,2%	26,8%	28,2%

Numele românești sunt cel mai bine reprezentate în rândul țăranilor, în cazul numelor feminine, și la boieri și țigani pentru masculine.

Tabelul nr. 22

Ponderea purtătorilor de nume românești în funcție de sex și starea socială

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Femei	5,9%	-	-	17,2%	10,4%
Bărbați	12,8%	9,5%	7,9%	14,8%	19,4%

Femeile denumite prin aceste antroponime au cel mai însemnat procentaj în rândul țăranilor, ca și în cazul numelor. În cazul bărbaților, numele de origine românească le întâlnim îndeosebi la țigani, poate și datorită faptului că unele nume românești au la bază porecle, apoi la țărani și boieri, fiind mai slab reprezentate în rândul clericilor și orășenilor.

Principalele nume românești

Nici unul dintre numele românești nu este cuprins în anexa referitoare la cele mai frecvente nume din total. Numele *Albul*, care se plasează pe al 16-lea loc în ceea ce privește numărul de purtători, denumind împreună cu derivatele sale 50 persoane, reprezentând mai puțin de un procent din totalul oamenilor înscrși. De aceea nu vom zăbovi asupra ponderii sale în funcție de diversele criterii stabilite anterior. Amintim doar că peste un procent s-a înregistrat numai în Sudul Munteniei și la orășeni, însă la acestea cifrele din care au fost calculate procentele sunt foarte mici.

Un alt nume românesc este *Barbul*, care individualizează 42 bărbați. Acesta se evidențiază prin poziția pe care o deține în Sudul Olteniei, unde ponderea sa depășește 2% din cei care au fost înregistrați aici. Numele respectiv este cel mai bine reprezentat la țărani și boieri (0,8% față de 0,5% calculat pentru clerici și 0,3% pentru țigani, iar la orășeni nu am întâlnit un asemenea nume).

În cazul numelor femeilor, nu putem reda situația niciunuia dintre nume românești care să intre la această categorie, a numelor cele mai utilizate, întrucât ponderea lor în totalul de nume feminine nu ne-a permis acest lucru.

Nume ungurești

Tabelul nr. 23

Ponderea numelor ungurești pe zone

%

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Nume	1,1	1,7	0,8	1,2
Purtători	0,7	1,0	0,4	0,8

Ca și în cazul numelor românești, se constată o scădere a procentelor purtătorilor de nume ungurești față de cele ale numelor propriu-zise. Observăm o pondere mai mare a acestor nume în regiunile din nord și în Sudul Olteniei, și o slabă prezență a lor în zona sudică a Munteniei, unde contactele cu ungurii sunt mai puține. Oltenia de Nord este, după cum ne-am așteptat, prima dintre toate zonele, dacă luăm în considerare indivizii care aveau nume de acest fel. În orice caz, acest tip de nume nu este în acea perioadă prea bine reprezentat la noi, nereușind să ajungă la un procent de 2% în nici o regiune.

Ponderea numelor ungurești în funcție de categoria socială**%**

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Nume	1,6	1,0	0,8	0,6	0,9
Purtători	0,8	0,4	0,4	0,5	0,5

Cea mai bună situație o au numele ungurești în fondul antroponimelor boierilor și clericilor, cei dintâi fiind pe primul loc și în ceea ce privește ponderea purtătorilor.

Țăranii și Țigani au optat în aceeași măsură pentru ele, situându-se după boieri, ultimul loc la proporția indivizilor deținându-l clericii și orășenii, pentru care au rezultat de asemenea ponderi similare. Datorită lipsei de date suficiente din punct de vedere statistic, vom renunța la prezentarea situației numelor ungurești în funcție de sex.

Nume turco-cumane

Tabelul nr. 25

Ponderea numelor turco-cumane pe zone

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
%Nume	2,16	1,6	3,2	3,0
%Purtători	1,4	1,1	2,8	2,6

Acest tip de nume nu este nici el bine încadrat în sistemul denominativ românesc în această epocă. Numele din categoria respectivă sunt totuși mai bine plasate decât cele anterioare, având o pondere ce depășește 1% din totalul numelor și al purtătorilor, în fiecare din cele patru zone. Situația numelor respective este omogenă în regiunile din sud, aici fiind cel mai bine reprezentate aceste antroponime din ambele perspective (a numelor și a celor care le poartă). Această concluzie este în concordanță cu rezultatele cercetării lui Ioan Donat, care susține că migratorii turanici, și nu numai, s-au așezat cu precădere în regiunile sudice ale Țării Românești, adică acolo unde așezările băștinașilor erau mai rare.¹⁰

¹⁰ Ioan Donat, *Contribution à l'étude de la toponymie petchenégue-comane de la Plaine Roumaine du bas- Danube*, București, 1958.

Ponderea numelor turco-cumane în funcție de starea socială %

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Nume	2,8	1,0	0,8	1,7	1,8
Purtători	2,1	0,7	0,4	1,1	0,9

Se observă din tabelul de mai sus că situația numelor și a purtătorilor lor este relativ asemănătoare în ceea ce privește categoriile sociale unde acestea sunt mai bine reprezentate. Principala categorie este pentru numele turco-cumane categoria boierilor*, urmați de țărani și țigani cu procente apropiate. Clericii și orășenii au purtat mai puțin aceste nume, făcând și de această dată notă distinctă de restul claselor sociale. Nici la această grupă de nume nu vom mai face analiza privind împărțirea pe sexe a indivizilor, din același motiv anunțat anterior. De altfel, acest segment al cercetării va lipsi și în cazul ultimei grupe de nume considerate, aceea a antroponimelor grecești.

Numele grecești

Am inclus în tabelele următoare numele grecești de factură laică, pe celelalte incluzându-le în categoria numelor religioase.

Tabelul nr. 27

Ponderea numelor grecești pe zone

%

	N. Munteniei	N. Olteniei	S. Munteniei	S. Olteniei
Nume	0,9	1,0	1,6	1,5
Purtători	0,5	0,5	0,8	1,0

Ca și în cazul numelor turcice, putem afirma că perioada stabilită de noi ca reper cronologic al acestei lucrări, nu corespunde "înfloririi" lor în spațiul românesc, procentele care au rezultat pentru acestea, fiind extrem de mici. Astfel, dacă din punct de vedere al numelor, zonele sudice și Nordul Olteniei depășesc 1%, în cazul purtătorilor acest procent

* Faptul că numele de origine turco-cumană sunt mai răspândite la boieri decât la celelalte categorii sociale nu poate însă, din cauza ponderii totale totuși scăzute chiar și la această categorie (2,1%), să constituie un argument suficient în polemica referitoare la rolul cumanilor în geneza clasei suprapuse la începuturile statului Țara Românească.

este depășit doar în Sudul Olteniei. Prin urmare, în regiunile din Sudul Țării Românești sunt reprezentate cel mai bine numele grecești simțindu-se aici o oarecare influență din Sudul Dunării.

Tabelul nr. 28

Ponderea numelor grecești în funcție de categoriile sociale %

	Boieri	Clerici	Orășeni	Țărani	Țigani
Nume	1,4	-	0,8	0,6	1,1
Purtători	0,8	-	0,4	0,3	0,7

Tabelul de mai sus relevă slaba prezență a acestor nume la toate categoriile sociale, chiar inexistența lor în rândul clericilor. Cel mai mare procent al celor care sunt denumiți prin aceste nume este al boierilor și țiganilor, însă nici acestea nu depășesc 1% din indivizii din diferitele clase sociale cuprinși în actele cercetate. O varietate mai ridicată a numelor de acest gen, întâlnim tot la aceste categorii.

Frecvența numelor

Măsurarea frecvenței numelor este un alt obiectiv al analizei de față. Acest termen definește media repetării unui nume și evidențiază fenomene caracteristice antroponimiei cum ar fi lărgirea fondului sau dimpotrivă, micșorarea lui.

Subcapitolul se bazează mai întâi pe datele consemnate în tabelul 29, unde putem remarca diferențe de la o categorie la alta, de la o zonă la alta și de-a lungul timpului.

Tabelul 29

Frecvența generală a numelor¹¹

Total	B	C	Or	Țr	Țg	P.I	P.II	P.III	PIV	NM	NO	SM	SO
4,0	3,8	2,1	1,7	2,8	1,8	2,4	2,5	2,8	2,7	2,9	3,4	1,9	1,1

Acest tabel demonstrează faptul că pe măsură ce trece timpul oamenii au tendința de a repeta diferite nume, media acestei repetări crescând de la 2,42 purtători la un nume la începutul perioadei cercetate la 2,82 în intervalul 1526-1535 și 2,79 până la 1550 deși diferențele

¹¹ Prescurtările din tabel sunt prezentate în lista abrevierilor.

nu sunt foarte mari. Explicația pentru această creștere ar consta în sporirea legăturilor între diferite zone prin intensificarea circulației, care au avut ca rezultat o tendință de uniformizare a sistemului de denumire.

Media repetării unui nume apare mai mare la boieri față de celelalte categorii sociale, datorita tendinței lor mai accentuate de a-și boteza copii cu nume din familie și mai ales faptului că este categoria cea mai bine reprezentată. În ce privește țărănimea, deși este mai numeroasă, deține mai puține nume decât ȣigani, rezultând o frecvență de 2,97 față de 1,85 cât s-a calculat pentru cei din urmă. Pe zone, din tabel relevă o frecvență mai mică a numelor sudului față de cele din nord.

Pentru a ne face o imagine cât mai completă asupra acestui aspect, am recurs la compararea frecvențelor numelor după etimologia acestora.

Tabelul nr. 30

Frecvența numelor după etimologie

	Total	N.M.	N.O.	S.M.	S.O.	B.	C.	Or.	Ȧr.	Ȧg.
Religioase	5,39	3,67	3,53	1,78	2,57	4,24	2,18	2	3,32	2,73
Slave	8,57	5,87	5,56	2,94	2,96	7,43	3,23	2,27	4,32	2,66
Românești	2,49	1,82	1,8	1,5	1,65	2,06	1,6	1,26	1,79	1,45

Media repetării unui nume apare cea mai mare la numele slave, între 2,96 și 5,87, urmată de cea a numelor religioase. Pe ansamblu numele se repetă cel mai puțin în zonele sudice. Constituite în cele mai multe cazuri din supranume sau porecle, numele românești au cea mai mică frecvență.

Luând în considerare criteriul social, observăm repetarea într-o măsură mai mare a numelor de origine slavă, chiar și în cazul clericilor, deși se cunoaște fenomenul de adoptare a unui nume religios în momentul călugăriei, așa cum am mai spus. O situație interesantă observam la țigani, la care frecvența cea mai mare o au numele calendaristice-2,73.

Un ultim criteriu după care s-a calculat frecvența antroponimelor, a fost sexul. S-a avut aici în vedere nu doar frecvența generală a numelor feminine și masculine ci și situația pe zone și categorii sociale, după cum se va vedea din tabelele 31a și 31b.

Frecvența numelor feminine

	Total	N.M.	N.O.	S.M.	S.O.	B.	C.	Or.	Țg.	Țr.
Calendaristice	3,06	2,04	1,42	2	1,6	2,78	3	1	1,35	1,5
Slave	5,48	6,07	2,77	2,23	1,52	5,7	-	-	1,2	3,05
Românești	2,1	1,4	2,14	1,5	1,25	1,41	-	-	1,66	2,28
Total	3,55	2,61	2,45	1,83	1,4	3	2	1	1,23	2,26

Tabel 31 b

Frecvența numelor masculine

	Total	N.M.	N.O.	S.M.	S.O.	B.	C.	Or.	Țr.	Țg.
Calendaristice	5,86	3,99	3,92	2	2,7	4,73	2,19	2,04	3,56	3,16
Slave	9,19	5,94	6,22	3,05	3,26	7,83	2,32	2,26	4,55	2,8
Românești	2,2	1,62	1,53	1,12	1,56	1,72	1,46	1,14	1,63	1,31
Total	4,09	2,96	3,22	1,98	2,62	3,99	2,1	1,76	2,93	1,91

Pe ansamblu, numărul femeilor care poartă același nume este mai mic decât la bărbați, iar ordinea descrescătoare este: nume slave, nume calendaristice, nume românești, obținută și în calculele anterioare, când s-a vorbit despre situația numelor feminine și masculine în valori absolute și relative. Această ordine se menține și în cazul frecvenței pe zone, atât la bărbați cât și la femei. Ceea ce diferă aici este gradul repetării, și pentru a ne lămuri mai bine asupra acestui aspect, vom da următorul exemplu: numele slave sunt mai frecvente în Nordul Olteniei decât în celelalte zone la bărbați, în timp ce la femei, ele sunt mai mult repetate în Nordul Munteniei.

Din punct de vedere al categoriilor sociale, frecvența este în ordine descrescătoare, mai mare la numele slave pentru boieri apoi a numelor calendaristice, și a numelor românești. La țigănci numele slave sunt pe ultimul loc în aceasta privință, iar la țigani cea mai mică frecvență o au numele românești.

CONCLUZII

În finalul acestui articol dorim să punctăm câteva dintre concluziile desprinse în primul rând din analiza statistică, pentru care ne-am propus principalele obiective. Am demonstrat în acest articol, prin argumente statistice, existența în epoca studiată a unor fenomene postulate de

filologii care au studiat antroponimia românească. Ponderile calculate dovedesc imitarea numelor boierești de către țărani și țigani, preluarea de către români a unor nume de la popoarele cu care au venit în contact de-a lungul veacurilor, atașarea față de valorile religioase prin adoptarea acestui tip de nume.

Argumentele stastistice dovedesc că alegerea numelor pentru noii-născuți, ca și mentalitatea oamenilor, pentru care este un relevator important, se diferențiau în funcție de zone și categorii sociale.

Primele secole ale documentelor scrise se remarcă din punct de vedere antroponomastic prin prevalența numelor slave în ceea ce privește purtătorii (48% din indivizii consemnați în acte), fiind urmate de numele religioase (27,14% din totalul purtătorilor). Numele românești sunt cele mai variate (26,27 % din totalul de nume), dar se situează pe cel de-al treilea loc în ceea ce privește numărul indivizilor care le poartă.

Analiza situației numelor și a indivizilor pe zone a relevat faptul că numele religioase sunt cel mai bine reprezentate în regiunile nordice și mai ales în nordul Olteniei (30,66% din totalul purtătorilor). În sudul Munteniei și sudul Olteniei s-au înregistrat cele mai ridicate procentaje ale numelor slave (37,09% și respectiv 40,54% din numele menționate pentru aceste zone).

Ponderea cea mai mare a celor care poartă nume românești o întâlnim în sudul Olteniei (16,68% din purtătorii de aici).

Numele turco-cumane denumesc în cea mai mare parte indivizii localizați în zonele sudice (2,89% pentru sudul Munteniei și 2,66% pentru sudul Olteniei). Antroponimele ungurești se întâlnesc mai des în nordul Olteniei (1,08% din purtători), iar cele grecești în sudul Olteniei (1,99% din purtători).

Toate aceste procentaje sunt în măsură să lămurească asupra unor realități ale vieții sociale și politice din diferitele zone. S-a remarcat așadar influența slavilor în zonele sudice, a grecilor în sudul Olteniei, a ungarilor în nordul Olteniei, urmele pe care le-au lăsat turco-cumanii în zonele sudice și impactul însemnat pe care l-a avut existența într-un număr mare a lăcașurilor de cult în zonele nordice .

Pe categorii sociale, boierii au purtat în cea mai mare parte nume slave (peste 53%), țăranii urmându-le exemplul în proporție de 54,01%. Clericii și orășenii se remarcă prin cele mai înalte cote ale ponderii numelor religioase. Pentru țigani semnalăm ordinea descrescătoare: nume slave, nume religioase, cu mențiunea că la această categorie socială numele românești sunt cele mai bine reprezentate (20,85 %).

Gruparea numelor menționate în funcție de sex, a dus la demonstrarea faptului că femeile erau în epocă mai atașate de numele religioase, în timp ce bărbații revendică în proporții ridicate nume de spiță, care făceau parte în majoritatea cazurilor din grupa numelor slave, considerate pe atunci cele mai distinse.

Stabilirea funcției numelor a reprezentat un alt obiectiv propus, necesar în evidențierea tendințelor sistemului antroponimic, și anume, în demonstrarea faptului că de-a lungul timpului, fondul de nume se restrânge, existând din ce în ce mai mult înclinația de a repeta antroponime ale diferitelor rude, sau nume la modă în epocă. La această scădere a varietății a contribuit și intensitatea legăturilor dintre aceste regiuni. De asemenea, mulți filologi consideră că poreclele, supranumele și, în fine numele de familie au apărut din necesitatea de a se evita confuziile frecvente datorate restrângerii fondului de antroponime. Se remarcă prin urmare o creștere a frecvenței numelor de la 2,4 oameni, medie calculată pentru intervalul 1247- 1500, la 2,9 oameni în jurul anului 1500.

Analizând evoluția în timp a diferitelor grupe de nume, nu am surprins o modificare însemnată a procentajelor la nici una dintre categoriile majore ale numelor. Este dominant așadar spiritul conservator al oamenilor asupra elementelor care se mai află la baza sistemului de denumire: influențele străine și factorul religios. Societatea românească este prin urmare puternic atașată de valorile tradiționale (în care se încadrau deja la acea dată numele slave și numele religioase).

Cercetarea noastră a confirmat deci impresia despre caracterul profund conservator al practicilor denominative medievale.

Rămâne însă ca cercetările viitoare, care vor trebui să se focalizeze asupra unor segmente temporale pentru care există deja documentații mai abundente, de preferință asupra secolelor al XVII-lea și al XVIII-lea, dacă și când apar mutații semnificative în sistemul de nume folosite în Țara Românească.

Abstract

The author has undertaken the statistical analysis of the names included in the Wallachian documents from the late 14th century up to 1550. She has found 6418 mentions of 1587 names. She has taken into consideration four aspects: the etymology of the names (distinguishing names of Christian, Slavic, Romanian, Hungarian, Turkish-Cumanian, Greek and other origin), the geographical distribution (she has divided Wallachia in 4 areas), gender, and the social background of the people having these names (boyars, clergy, townsmen, peasants, Gypsy slaves).

LISTA ABREVIERILOR

I = 1247- 1500

II = 1501- 1525

III = 1526- 1535

IV = 1536- 1550

f sau (F) = nume feminine

N. M. = Nordul Munteniei

N. O. = Nordul Olteniei

S. M. = Sudul Munteniei

S. O. = Sudul Olteniei

B. = Boieri

C. = Clerici

O. = Orășeni

Ț. = Țărani

Țg. = Țigani

Principalele nume bărbățești sunt prezentate în tabelul următor

	Total	N.M.	N.O.	S.M.	S.O.	B.	C.	Or.	Țr.	Țg
RADU	289 4,8%	137 4,6%	81 4,9%	22 5,1%	29 3,7%	174 5,6%	15 3,7%	3 1,4%	54 4,4%	31 3,2%
RADU+derivații	331 5,5%	154 5,2%	92 5,6%	23 5,3%	38 4,9%	192 6,2%	18 4,5%	6 2,2%	63 5,1%	35 3,6%
STAN	209 3,5%	101 3,4%	63 3,8%	14 3,2%	28 3,6%	114 3,6%	12 3%	2 0,9%	55 4,5%	19 1,9%
STAN+derivații	501 8,4%	200 6,7%	173 10,6%	47 10,9%	65 8,4%	295 9,5%	22 5,5%	11 5,4%	138 11,3%	23 2,3%
SOICA	163 2,7%	69 2,3%	43 2,6%	15 3,4%	18 2,3%	92 2,9%	5 1,2%	11 5,4%	43 3,5%	6 0,6%
STOICA+derivații	168 2,8%	72 2,4%	43 2,6%	15 3,4%	19 2,4%	97 3,1%	5 1,2%	11 5,4%	43 3,5%	6 0,6%
DRAGOMIR	126 2,1%	66 2,1%	35 2,1%	7 1,6%	12 1,5%	75 2,4%	6 1,5%	2 0,9%	29 2,3%	7 0,7%
MANEA	93 1,5%	44 1,4%	21 1,2%	6 1,3%	15 1,9%	54 1,7%	2 0,5%	- -	26 2,1%	9 0,9%
BADEA	91 1,5%	44 1,4%	8 0,4%	21 4,8%	16 2%	50 1,6%	4 1%	- -	20 1,6%	15 1,5%
BADEA+derivații	94 1,5%	47 1,5%	8 0,4%	21 4,8%	16 2,0%	50 1,6%	4 1%	- -	20 1,6%	18 1,8%

OPREA	91 1,5%	40 1,3%	36 2,2%	8 1,8%	4 0,5%	37 1,1%	5 1,2%	6 2,9%	27 2,2%	15 1,5%
OPREA+derivații	101 1,7%	48 1,6%	37 2,2%	8 1,8%	4 0,5%	42 1,3%	5 1,2%	6 2,9%	28 2,3%	18 1,8%
NEAGOE	84 1,4%	35 1,1%	21 1,2%	9 2%	11 1,4%	46 1,4%	3 0,7%	- -	31 2,5%	2 0,2%
NEAGUL	57 0,9%	33 1,1%	10 0,6%	9 2%	2 0,2%	28 0,9%	3 0,7%	3 1,4%	22 1,8%	1 0,1%
TOTAL+derivații	162 2,7%	73 2,4%	40 2,4%	20 4,6%	17 2,2%	84 2,7%	10 2,5%	3 1,4%	60 4,9%	3 0,3%
DAN	79 1,3%	21 0,7%	40 2,4%	1 0,2%	12 1,5%	55 1,7%	2 0,5%	1 0,4%	18 1,4%	- -
DAN+derivații	146 2,4%	48 1,6%	66 4%	6 1,3%	18 2,3%	82 2,6%	5 1,2%	2 0,9%	26 2,1%	19 1,9%
DUMITRU	79 1,3%	35 1,1%	27 1,6%	4 0,9%	5 0,6%	41 1,3%	5 1,2%	12 5,9%	15 1,2%	6 0,6%
	81 1,3%	37 1,2%	27 1,6%	4 0,9%	5 0,6%	43 1,3%	5 1,2%	12 5,9%	15 1,2%	6 0,6%
NANU	61 1%	32 1%	16 0,9%	5 1,1%	6 0,7%	27 0,8	4 1%	- -	16 1,3%	13 1,3%
	86 1,4%	43 1,4%	21 1,2%	8 1,8%	7 0,9%	40 1,2%	5 1,2%	- -	20 1,6%	17 1,7%

PETRU	75 1,2%	27 0,9%	34 2%	2 0,4%	10 1,3%	39 1,2%	3 0,7%	2 0,9%	14 1,1%	15 1,5%
PETRU+derivații	76 1,2%	28 0,9%	34 2%	2 0,4%	10 1,3%	39 1,2%	4 1%	2 0,9%	14 1,1%	15 1,5%
MIHAIL	57 0,9%	36 1,2%	12 0,7%	2 0,4%	5 0,6%	23 0,7%	10 2,5%	3 1,4%	13 1%	3 0,3%
MIHAIL+derivații	87 1,4%	56 1,9%	18 1,1%	5 1,1%	6 0,7%	35 1,1%	13 3,2%	3 1,4%	18 1,4%	11 1,1%
NICOLAE	53 0,8%	29 0,9%	18 1,1%	- -	4 0,5%	15 0,4%	5 1,2%	5 2,4%	3 0,2%	22 2,2%
NICOLAE+derivații	68 1,1%	40 1,3%	22 1,3%	- -	5 0,6%	27 0,8%	5 1,2%	5 2,4%	4 0,3%	25 2,6%
IOAN	43 0,7%	21 0,7%	16 0,9%	4 0,9%	2 0,2%	25 0,8%	3 0,7%	2 0,4%	11 0,8%	1 0,09%
IOAN+derivații	162 2,7%	82 2,7%	68 4,1%	17 3,9%	17 2,2%	82 2,4%	16 4%	15 7,4%	31 2,5%	21 2,1%

* Sunt cuprinse numele care reprezintă peste 1% din totalul purtătorilor

Principalele nume feminine*

	Total	N.M.	N.O.	S.M.	S.O.	B.	C.	O.	Ț.	Tg.
NEACȘA	41 8,2%	18 9,6%	15 11,5%	2 3,5%	3 5,3%	34 11,8%	- -	- -	6 6,4%	1 2%
STANA	37 7,4%	14 7,5%	7 9,3%	10 17,5%	6 10,7%	23 7,9%	- -	- -	13 13,9%	1 2%
STANA + derivații	77 15,5%	28 15%	25 19,2%	13 22,8%	8 14,2%	52 18%	- -	- -	21 22,5%	2 4,1%
MARIA	17 3,4%	10 5,3%	3 2,3%	4 7%	- -	15 5,2%	- -	- -	- -	2 4,1%
MARIA + derivații	24 4,8%	13 6,9%	6 4,6%	5 8,7%	- -	20 6,9%	- -	- -	- -	3 6,2%
NEAGA	26 5,2%	10 5,3%	10 7,6%	2 3,5%	2 3,5%	15 5,2%	- -	- -	8 8,6%	2 4,1%
NEAGA + derivații	29 5,8%	11 5,9%	10 7,6%	2 3,5%	11 19,6%	17 5,9%	- -	- -	9 9,6%	2 4,1%
ANA	3 0,6%	2 1%	1 0,7%	- -	- -	1 0,3%	- -	- -	1 1%	1 2%
ANA + derivații	22 4,4%	7 3,7%	6 4,6%	6 10,5%	3 5,35%	14 4,8%	- -	- -	5 5,3%	3 6,2%
VIȘA	18 3,6%	8 4,3%	3 2,3%	1 1,7%	2 3,5%	13 4,5%	- -	- -	3 3,2%	2 4,1%
VIȘA + derivații	19 3,8%	8 4,3%	3 2,3%	1 1,7%	3 5,3%	14 4,8%	- -	- -	3 3,2%	2 4,1%
VOICA	18 3,6%	5 2,6%	7 5,3%	1 1,7%	3 5,3%	16 5,5%	- -	- -	2 2,1%	- -
SORA	16 3,2%	4 2,1%	8 6,1%	1 1,7%	2 3,5%	7 2,4%	- -	- -	7 7,5%	1 2%

* Sunt cuprinse numele care reprezintă împreună cu derivatele peste 3% din totalul purtătoarelor